

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 17. Circa Consensum Conditionatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

Secl. II. Dubia De Consensu Coacto. 127

Abbas *c. 1. de despons. impub. n. 6. Præposit. ibi. n. 3. Montan. lib. 1. c. titul. 1. p. 4. Sylvest. ver. Dos. qu. 4. & ibi Tabie. qu. 3. num. 4.*

⁷³⁵ Tenetur quamvis filia non promiserit dotem, indignoque nupserit. Quia filia ex consensu patris nubenti absque dotis promissione tenetur pater dotem constituere: sed filia maiori viginti quinque annis non est culpæ tribuendum, sine patris consensu nupsisse, cum pater fuerit in mora. *Authent. sed si post Cod. de iussu. testam. & lib. 5. titul. 7. part. 6.* Ergo non est, cur dotē debeat priuari. Ita Menoch. *de præsumpt. præsump. 189 num. 58.* & indistincte quando maior nupit indigno, tenet Francus *cap. vii. §. Porro, num. 1. & 2. de despons. impub. in 6. Bæza de non melior filiabus. cap. 18. n. 2. Ripa. lib. 1. num. 57. ff. solut. matrim. Sanch. lib. 4. d. 16. num. 11.*

⁷³³ Longè veriore hanc partem existimo. Ripamque, & Bæzam clarè locutos, etiam quando nulla dotis promissio præcessit. Quia statim in minore viginti quinque annis, ea distinctione utuntur, an promiserit, nec nescientes utique debere à patre dotari, si ipsa promiserit dotem, secus, si non promiserit.

DVBIVM CLXXIX.

An teneatur pater dotare filiam viginti-quinque annis, ipso invito, nubentem indigno.

⁷³⁴ Certum mihi, si minor nupsit sine consensu patris digno, teneri patrem eam dotare. Quia pater tenebatur eam tradere marito, dote tradita: cum autem ipsa digno nupsit, rem, ad quam tenebatur pater, vtiliter gessit: sicut si emerit aliquid sibi necessarium, ad quod emendum teneretur pater, licet sine patris consensu emerit filia, pater soluere tenebitur. Quæstio igitur est, num pater filiam dotare teneatur, si nubat indigno?

⁷³⁵ Dotare tenetur, licet contra eius voluntatem indigno nupserit. Quia cum dos loco alimentorum successerit, imò favorabilior sit, quam alimenta: sicut nequit pater, hanc filiam alimentis privare, ita à fortiori nequit privare dote. Sic Ioan. Lupus *cap. Per vestras, de donat. inter virum, & uxorem, notab. 3. cap. 10. & §. 13. num. 1. & §. 15. num. 1. & toto §. 16. & inspecto iuris rigore, dicit esse veram Molli. lib. 2. de primogen. cap. 16. num. 8. explicans, licet dotem non promiserit, nupsitque indigno. Patetur tamen, minorem dotem esse dandam, attenta minori viri qualitate. Imola dicit hanc sententiam forte esse veram *cap. Accedens, num. 8. de procurat. Iason. Authent. Sed si post. fine, Codic. de inoffic. testam. docet, posse teneri.**

⁷³⁶ Si indigno nupsit, dotare non tenetur. Quia non videtur æquum compellere parentes, ad dotandam filiam, quæ turpi matrimonio totum familiæ decus deturpavit. Ita Gloss. ad *cap. de raptor. fine, 36. quest. 1. Archidiacon. ibi. Ioan. Andr. cap. Accedens, fine, de procurat. Anton. ibi. n. 16. Practica Forens. tit. de dote, §. 2. 2. Francus Cap. vii. §. Porro n. 1. & 2. de sponsat. impub. in 6. Ripa num. 59. Couar. num. 7.*

Ego quidem assero, si minor absque patris consensu, & dotis promissione digno nupsit, teneri patrem eam dotare. Quia rem, ad quam tenebatur pater vtiliter gessit, licet in modo nubendi deliquerit. Si autem filia indignum maritum elegit, sed ita dives esset, ut alimentis sufficientibus potiretur, non teneri patrem filiam dotare. Atsi alimentis earent, teneri patrem eam dotare in modica quantitate ad vitam necessaria: & hoc ob æquitatem naturalem, ne fame depereant. Addiderim, patrem teneri alimenta præstare filio absque eius consensu ducenti uxorem, si aliunde non habeat: & non tantum filio pauperi, sed etiam eius uxori, si quia a liberis, §. 8. si vel parens, ver. Non tantum, ff. de liber. agnosce. Quæsieris, quale matrimonium dicatur indignum, ut filij illud ineuntes dote, & alimentis non necessariis ad vitam privari possint? Porro is coniux dicitur indignus, cui alter matrimonio colligari absque dedecore iuxta Civitatis mores nequit. Indignus etiam iudicatur ex bonis animi, ut si coniux malis sit moribus imbutus, verbi gratia, meretrix erit indigna coniux: & vir, qui lenonis obit officium. Assolet indignus etiam coniux vocitari ex bonorum fortune defectu, nisi aliunde excessus hic in diuitiis, aliter compensetur, verbi gratia, si pauperior, nobilitate excedat. Didici ex Sanchez lib. 4. d. 26. num. 22. 23. & 24.

CAPVT XVII.

Circà Consensum Conditionatum.

DVBIVM CLXXX.

An hæc conditio, si Deus voluerit, sit generalis, ita ut reddat, contractum matrimonij conditionalem.

⁷³⁸ VERBONON, matrimonio aliquid, posse adici per modum conditionis, cum scilicet adicitur suspendens contractum, sub cuius existentia, & non aliter velis contractum celebrari. Nam de natura conditionis est suspendere, & facere, ut actus possit se habere ad esse, & ad non esse, lib. 1. titul. 4. & l. si ita, ff. de verborum obligation. Verum quædam sunt conditiones generales, ita appellatæ, quia tacite cuilibet contractui insunt, quamvis non exprimantur: ut si viscerimus. Aliæ sunt speciales, quarum quædam intrinsecæ, quæ matrimonio ex necessitate insunt, nam sine eis constare nequit: ut si non es consanguineus, si non es monialis contrahere tecum. Aliæ sunt extrinsecæ: & rursus harum quædam sunt necessario eventuræ, ut Contrahere tecum, si sol orietur. Aliæ omnino impossibiles, ut si colum digito tetigeris. Aliæ contingentes, & possibiles:

biles: & rursus harum aliae sunt honestae aliae turpes, aliae indifferentes, seu omnino impertinentes. Et tandem ex turpibus quaedam sunt contra substantiam, & bona matrimonij, ut *Contraho tecum, si generationem proles euitis, vel Donec pulchriorem inueniam*. Aliae sunt turpes non contra substantiam, ac bona matrimonij, ut *Contraho tecum, si tecum concubueris*. Equidem si de conscientiae foro agatur, standum est intentioni contrahentis sub conditione, qualiscumque illa sit: hoc est, quamvis Ecclesia iudicet esse matrimonium, quando conditio est necessaria, turpis, aut impossibilis: praesumit enim, minimè defuisse consensum huiusmodi conditionibus adiectis: ceterum in foro conscientiae, si contrahens noluit matrimonium inire, nisi eueniente conditione, non erit matrimonium antè illius euentum: etsi nunquam euenire possit, quia impossibilis est, nunquam matrimonium erit. Quia matrimonium absque consensu nullatenus esse potest. Certum denique est, matrimonium admittere conditiones generales, quae in omni contractu intelliguntur, taciteque insunt, ut si *vixerimus, si tu quoque conseris*. Quia haec conditiones non magis suspendunt contractum, quam si non exprimantur. Siue enim exprimantur, siue taceantur: prior consensus est inefficax, donec alter vita fruens coniux acceptet verbis, aut nutibus consensum proferens. His ex communi omnium Doctorum consensu suppositis, quaeritur, an haec conditio, si *Deo voluerit, si Deo placuerit*, sit generalis: ita ut non suspendat, nec reddat contractum conditionalem?

739
Conditio hac reddit contractum conditionalem, cumque suspendit. Quia sunt sponsalia conditionata ea quae contrahuntur sub hac conditione, si *Deo, & Ecclesiae placuerit*: atque ita reperto impedimento ob quae ea sponsalia sunt nulla, non oritur publicae honestatis iustitia, eo quod non pure sint contracta. Sic Gloss. cap. vii. fine de sponsal. in 6. Ioan. Monach. ibi, nu. 3. Hostiens. cap. ad audientiam, de sponsal. Abbas cap. significasti, de elect. fine. Angel. verb. Matrimonium, 3. imped. 3. ad 1.

740
Non reddit conditionalem contractum.

Conditio hac non reddit contractum conditionalem, neque illum suspendit. Quia huiusmodi conditio, si *Deo placuerit*, tacite inest. Ita Gloss. per illum textum, cap. Beatus, verb. Diuina 21. quest. 2. Archidi. c. vii. de sponsal. in 6. Alexand. de Neno c. ad audientiam, & de sponsal. num. 15. Sotus in 4. dist. 29. quest. 2. artic. 1. D. Antonin. 3. p. rit. i. c. 19. §. 5. Petr. de Soto lect. 3. de matrim. §. Quarto denique. Bartth. à Ledef. dub. 25. de matrim. Henric. lib. 11. c. 12. num. 2.

741
Sub distinctione, si Deus voluerit, aut Deo placuerit, sioni satisfactio.

Ego distinxi. Si contrahentes sub hac conditione, si *Deus voluerit*, aut *Deo placuerit*, intelligant de voluntate beneplaciti, quia Deus omnia, quae fiunt, aut vult, aut permittit: tunc est conditio generalis, & in omni contractu intelligitur, quare non suspendit consensum: si verò intelligant de voluntate diuina approbante, quasi sentiant, si hic contractus Deo non displiceat, sed sit iuxta eius beneplacitum: tunc non est conditio generalis, & ita suspendet. Quia multa sunt contra Dei beneplacitum, unde suspendet consensum, donec Deo placere constiterit.

DVBIUM CLXXI.

An conditio extrinseca necessario euentura adiecta matrimonio, ut *Contraho tecum, si cras sol orietur, reddas illud conditionale; suspendatque consensum.*

Redit conditionale matrimonium, illud, quae suspendit, donec conditio impleatur. Quia quamvis stipulatio sub conditione omnino exitura non sit conditionalis, at non est perfecta usque ad diei aduentum, l. Haeres meus, 78. in principio, ff. de condit. & demonstrat. ibi: Haeres meus, cum morietur Titius centum ei dato: purum legatum est. Quia non conditio, sed mora suspenditur: non potest enim conditio non existere. Sic Gloss. cap. Per tuas, de condit. appof. verb. Presumendum. Ioan. & Andre. ibi, num. 7. Anton. fine. Anchar. fine. Speculat. tit. de condit. appof. in principio. numer. 8. Angel. verb. Matrimonium 3. imped. 3. Et rem hanc esse dubiam Rosella verb. Matrimonium, 5. num. 1. profitetur.

Minimè reddit conditionale matrimonium, nec illud suspendit: unde matrimonium iniunctum sub eiusmodi necessaria conditione, est absolutum, & validum, & conditio illa perinde est, ac si appositae non fuisset. Quia cum iam conditio illa futura, sit praesens, & determinata in sua causa naturali, ita ut impossibile sit oppositum esse, censetur iam impleta. Ita Sanch. lib. 5. d. 2. num. 2. ex D. Thom. in 4. dist. 28. quest. vni. art. 3. quest. iunc. 3. D. Bonavent. ibi, quest. 3. num. 13. Durand. quest. 2. num. 5. Paludan. dist. 29. quest. 2. art. 5. conclus. 8. num. 30. Henric. lib. 11. cap. 12. num. 4. Barthol. à Ledef. de matr. dub. 25. concl. 1. Petr. de Ledef. quest. 47. artic. 5. dub. 2.

Hanc resolutionem veram esse putarim, si contrahentes existimabant, conditionem necessariam esse: nam si credebant, esse contingentem, suspenderet planè usque in conditionis euentum. Quia in contrahentium intentione conditio contingens erat, ac proinde effectum conditionis contingentis sortiri debet: cum matrimonium conditionale ex contrahentium consensu pendeat. Imò si conditio necessaria, sit respectu nostri incerta, suspendit, ut *Pessifabo te, si luna eclipsetur tali die*, non erunt statim sponsalia, sed aduenienti conditione. Præterea intelligenda est resolutio, quando conditio necessaria habet diem certum: ut *Contraho tecum, si cras sol oriatur*: tunc enim conditio non suspendit, sed statim est matrimonium: secus si habeat diem incertum: ut *Contraho tecum, si Titius morietur*.

Suspenditur enim matrimonium usque ad Titij obitum.

***

Secl. II. Dubia, De Consensu Condit. 129

DVBIVM CLXXXII.

An conditio impossibilis adiecta matrimonio, ut Contraho tecum, si digito cælum tetigeris, ipsum vitiet?

745
Non vitiat.
Minimè vitiat. Quia *cap. fin. de condit. apposit.* id manifestè præscribit. *Alia* (inquit) *conditio appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debent propter fauorem eius pro non adiectis haberi.* Ex quo textu constat, matrimonium contractum sub conditione impossibili, ut *Contraho tecum, si digito cælum tetigeris*, esse statim validum, reiecta conditione. Sic omnes ferè Iuris Pontificij Doctores.

746
Vitiat omnino.
Vitiat omnino. Vitiat omnino, minimèque matrimonium stabit. Quia Ecclesia nunquam præsumit aliquid sine iusta causa, alias esset temeraria, ac iniusta præsumptio: sed quando conditio impossibilis apponitur, nulla est coniectura consensus, sed potius dissensus, ut constat ex communi dicendi vfu, dum enim petita negare volumus, dicere solemus: *Dabo tibi, si cælum digito tetigeris.* Ergo nulla est ratio, ob quam Ecclesia præsumat consensum, sed potius dissensum, & idèd nullum erit matrimonium. Et qui reliqui contractus initi sub conditione impossibili, non valent, l. *impossibilis 7. ff. de verborum obligation. c. l. Non solum 30. ff. de action. & obligation. c. lib. 3. titul. 4. par. 6.* sed matrimonium maiorem libertatem consensus desiderat, quam cæteri contractus, ut constat, cum cæteros metus non irritet, nec ab iis excludatur pena: quod omnino diuersum est in matrimonio. Ergo à fortiori non valebit matrimonium, simili conditione adiecta. His & alijs, quæ vehementissimè vrgent contra præfati *Cap. finalis*, decisionem ad eodè dubia ea decisio readditur, ut subtilissimus Durand. 3. dist. 39. quest. 4. num. 9. fateatur, se minimè percipere, vnde Ecclesia in eo matrimonio præsumat consensum: & idèd hoc doctoribus iudicandum reliquit. Alij vero diuersos intellectus excogitarunt, quos disertè refert P. Sanchez libro 5. dist. 3. à numero 2. & reiecit.

747
Prima conditio adiecta vitiat.
Prima conditio adiecta vitiat. Ego autem primæ sententiæ adhærens, ut textum illum aptius tueri valeam, tria suppono. Primum, conditionem impossibilem reputatam possibilem à matrimonio non reici, sed suum fortiri effectum foro in vtròque: vnde *Cap. finale* intelligitur, quando sciebant contrahentes, conditionem esse impossibilem. Secundum, ut conditio impossibilis habeatur pro non adiecta, vltra cognitionem impossibilitatis conditionis, exigi etiam, ut contrahentes consensu constitutionis dicti *Cap. finalis*, statuentis eam conditionem haberi pro non adiecta, & censei purum matrimonium. Tertium, conditionem impossibilem haberi pro non adiecta, quando dubia est contrahentium intentio, an animo consentiendi, vel potius irritandi, eam conditionem apposerint: tunc enim fauore matrimonij præfertur pars

ipsius conferuatrici, & præsumit Ecclesia, ea verba accipi in sensu absoluto, penindè ac si conditio non fuisset appositæ: ita ut conditio nil penitus operetur in dubio enim pro matrimonio est iudicandum *cap. fin. de sent. & re iudic.* His suppositis, verum intellectum *cap. fin.* hunc crediderim esse. Omnes fideles dum Sacramenta recipiunt, censentur ea recipere iuxta Ecclesiæ intentionem: & dum contractus ineunt matrimonij, & norunt, conditionem esse impossibilem, eamque ab Ecclesia reici, & pro non adiecta haberi, sed præsumere consensum esse purum, & absolutum: videntur velle parè contrahere iuxta intentionem Ecclesiæ, & ut ipsa Ecclesia præsumit, & iudicat tale matrimonium, nisi aliter explicant suam ipsi intentionem. Accipi ex Paludan. in 4. dist. 29. question. 2. Covar. 4. decret. part. 2. cap. 3. §. 2. num. 1. Palac. lib. 6. de contr. cap. 6. concl. 1. & 2. Palac. libr. 6. de contr. cap. 6. concl. 1. & 2.

DVBIVM CLXXXIII.

An omnes conditiones impossibiles iuxta Cap. finale reiciantur, de matrimonio solum quando apponuntur per verba de futuro?

748
Nonnulla suppono.
R Ecolo, multiplicem esse conditionem impossibilem. Quædam enim est per naturam impossibilis, ut si *cælum digito tetigeris, contraho tecum.* Quædam impossibilis iure, quando scilicet ius oppositum iubet; ut *Contraho tecum, si licet inter consanguineos contrahere.* Quædam est factio impossibilis: ut si quis pauperi dicat, *Contraho tecum, si centum mille aureos in dotem dederis.* Quædam est natura sua possibilis, at ex accidenti, id est, ex lapsu temporis impossibilis est: ut *Contraho tecum, si es virgo, vel si pater tuus adhuc viuit.* Quædam sunt conditiones impossibiles contra matrimonij substantiam. De his sigillatim sequentibus Dubiis agendum. Attamen generatim quæserim, num cum apponuntur hæ conditiones impossibiles de præsentī aut præterito, pro non adiectis habeantur, vel tantum quando per verba de futuro apponuntur?

749
Reiciuntur solum, quando apponuntur de futuro.
Porro dum *Cap. fin.* decidit conditiones impossibiles habendas esse pro non adiectis, intelligit, quando apponuntur de futuro: ut *Contraho tecum, si cælum digito tetigeris.* Secus quando apponuntur de præterito, aut de præsentī: ut *Contraho tecum, si cælum digito tangis, aut tetigisti;* tunc enim non habentur pro non adiectis, sed vitiant matrimonium, & irritum illud reddunt. Quia verba iuris sunt propriè intelligenda, sed conditiones de præterito, aut præsentī non sunt propriè conditiones, ut constat, quia non suspendunt, quod proprium est conditionis: ergo cum *Cap. fin.* loquatur de conditionibus impossibilibus, intelligi debet de propriè conditionibus, quando scilicet sunt per verba de futuro. Sic Syluest. verb. *Matrimonium* 3. question. 1. & aliqui viri Neoterici, quos pressio nomine memorat Sanchez lib. 5. d. 4. num. 2. Petr. de Ledes. de matrimon. qu. 47.

qu. 47. art. 5. dub. 1. & fertur fuisse Magistri Cano.

750 *Non reiciuntur solum quando de futuro apponuntur.* Conditiones impossibiles Caput illud fin. reicit à matrimonio quamvis sint de præterito, vel de præsentis. Quia eodem modo reiciuntur de matrimonio, quo ab ultima voluntate, ut probat Sanchez d. 3. num. 7. sed ab ultima voluntate reicitur conditio impossibilis de præsentis, ut patet ex l. si Mevia 45. ff. de hered. instit. ubi conditio, si filia testatoris vivet, casu quo nunquam habuit filiam, reicitur à testamento, tanquam impossibilis. Ibi Glossa verb. Vivet, id est, vivit in præsentis tempore. Ita Sanchez citatus, num. 2. Durand. in 4. dist. 28. quest. 2. num. 5. Paludan. d. 29. quest. 2. art. 5. num. 28. Covarr. 4. decretal. 2. part. cap. 3. §. 2. num. 2. Ludou. Lop. part. 1. Instr. nov. de matrimon. capit. 42. Alexand. Carrera de sponsal. lib. 4. cap. 5. & alij.

751 *Hanc partem probabiliorum esse reor.* Hanc partem probabiliorum esse reor. Quia dum Pontifex Cap. fin. decernit, conditiones impossibiles esse reiciendas, non ideo id decernit, quod obligent ad aliquid impossibile, sed quia omnino impossibiles sunt: At tam impossibiles sunt, siue apponantur de præterito, præsentis, aut futuro: ergo similiter sunt reicienda. Certè conditiones de præterito, aut de præsentis, non sunt propriè conditiones, unde dum textus reicit conditiones impossibiles, non attendit ad proprietatem conditionis, quæ est, suspendens, sed ad impossibilitatem, quæ æquè propriè in conditione de præterito, ac præsentis reperitur.

DVBIVM CLXXXIV.

An conditiones iure impossibiles reiciantur, à matrimonio, ut Contraho tecum, si inter consanguineos potest matrimonium contrahi, vel si filius possit à patre sine causa exheredari.

752 *Non sunt reicienda.* Hæ conditiones non sunt reicienda. Quia non sunt absolute de iure impossibiles: cum ius facile possit variari. Ut consanguinitatis gradus variati sunt, Cap. Non debet, de consanguinit. Sic Sylvest. verb. Matrimonium 3. quest. 9.

753 *Reicienda sunt.* Sunt omnino reicienda, sicut reiciuntur impossibiles per naturam. Quia cum id possumus, quod iure possumus, l. Nepos Proculo, ff. de verborum significat. dicitur impossibile, quod de iure fieri non potest. Et quia testamentum, à quo similiter reicitur conditio impossibilis, valet reiecta conditione non tantum per naturam, sed iure impossibili, leg. 1. ff. de conditi. instit. Ita Immola lib. 1. num. 11. P. Moli. tom. 1. de Inst. tract. 2. d. 206. concl. 2. Adrian. in 4. quest. 3. de Matrimon. dub. 11. Covar. 4. Decret. part. 2. cap. 3. §. 2. num. 7. Ludovic. Lopez part. 2. Instr. de matrimon. cap. 43. Sanchez libr. 5. d. 4. num. 7.

754 *Hoc omnino tenendum existimo.* Hanc sententiam omnino tenendam existimo, si conditio referatur ad ius præsens, secus si ad ius futurum: ut Contraho tecum, si aliquando

licebit inter consanguineos iure matrimonium, vel si hoc anno liceat id, quod modo est iure prohibendum. Hoc tamen intelligo, quando id est iure humano prohibitum: quia potest variari, & sic conditio est possibilis. Secus si iure naturali prohibitum esset, cum enim invariabile sit, reicietur conditio etiam in futurum relata: ut Contraho tecum, si aliquando licebit homicidium, furum; qui semper est impossibilis. Deinde intelligo, quando est certum, ac manifestum, conditionem esse contra ius, vel naturam impossibilem: secus si id sub iudice sit. Tunc enim debet haberi pro non adiecta: quia non est, cur præsumatur tunc consensus absolutus,

DVBIVM CLXXXV.

An conditiones, quæ solo facto impossibiles sunt, ut Contraho tecum, (paupere quidem) si centum mille aureos in dotem dederis, sint à matrimonio reicienda contractu.

755 *Non sunt à matrimonio reicienda.* Conditiones hæ non sunt à matrimonio reicienda, sed illud vitiant, suspendendo eius valorem usque ad illarum eventum. Quia vitiant ultimam voluntatem, ut probant Gloss. in l. si de heredib. instit. §. Impossibilis, verb. Impossibilis. Barthol. & Imola, quos refert, ac sequitur, 4. onar. 4. Decretal. part. 2. cap. 1. §. 2. numer. 9. Moli. lib. 2. de primog. cap. 1. d. num. 37. At ius Canonicum, dum reicit conditiones impossibiles à matrimonio, voluit illi favere, sicut ius Civile ultimam voluntari, à qua reicit conditiones impossibiles: si ergo ius Civile non reicit conditiones de facto impossibiles ab ultima voluntate, sed illam vitiant, similiter ius Canonicum non reiciet eas à matrimonio, sed illud vitiant. Sic Covar. citatus, numer. 9.

756 *Reicienda omnino.* Reicienda omnino sunt à matrimonio huiusmodi conditiones. Quia similiter ab ultimis voluntatibus reiciuntur, ut probant cum aliis Gregorius Lopez verb. Portal. tit. 4. part. 6. Acost. lib. 1. select. cap. 8. num. 9. P. Moli. tom. 1. de Inst. tract. 2. d. 206. quia tam impossibile videtur pauperi dare centum mille aureos, ac cæculum digito tangere: & tam irrisorium videtur, illud, ac hoc petere. Ita Barthol. à Ledes. de matrimon. dub. 5. concl. 8. Palac. lib. 5. de contr. cap. fin. dub. 7. Ludovic. Lopez part. 2. Instr. de matrimon. cap. 43. Ledes. part. 4. question. 45. artic. 1. Victor. sum. de matrimon. numer. 259. & alij.

757 *Non diffinit.* Ego sic distinxerim: aut conditio de facto est impossibilis solum respectu illius persone, cui proponitur implenda, & non simpliciter etiam respectu aliorum, potest enim alieno auxilio impleri: ut si à paupere petatur hæc conditio, si dederis centum mille in dotem: & tunc talis impossibilitas est potius difficultas, ut prima sententia probat: quare hæc conditio non reicietur, sed suspendendi habebit effectum: nisi non impleatur, annullabit coniugium. Aut est impossibilis etiam respectu aliorum, ut si dederis montem aureum artificialem, quamvis cuius

Seccio II. Dubia. De Consensu Condit. 131

enim multis aureis congregatis, posset con-
strui, at quia id possibile alicui personæ non
esset, de facto reiciitur tanquam impossibile
favore matrimonij. Didici ex Gregor. Lopez
lib. 6. verb. *Monte situl. 4. part. 4.*

DVBIVM CLXXXVI.

An reiciatur à matrimonio conditio, qua
ex natura sua possibilis est, at ex acciden-
ti est impossibilis, ut *Contraho tecum*,
si es virgo, aut si pater tuus adhuc
vivit.

758
Dicitur ut à
matrimonio.
P. Rosetò hæc conditio: si es virgo, reiciitur
à matrimonio iuxta illam *Cap. fin. decisio-*
nem, & est matrimonium purum. Quia si iam
deflorata est, virgo esse nō potest. *Cap. si Pau-*
lus 32. questio. 5. ad præteritum enim non est
potentia. Similiter hæc, si pater tuus vivit, qui
quidem iam obierat; quæ tamen non ex natu-
ra sua, sed ex accidenti impossibilis. Et quia *l. si*
Mania 45. de her. inst. tit. 1. asseritur, hanc condi-
tionem, si filia mea vivit, heres esto, quando te-
stator nunquam habuit filiam, reici, & sic va-
lere institutionem: & redditur ibi ratio, Quia
id, quod impossibile in testamento scriptum esset,
nullam vim haberet. ubi Gloss. verb. *Impossibile*,
dicit de natura impossibile. Vnde duplex colligo
argumentum: alterum: quia hæc conditio ex
natura sua est possibilis, & solum per accidens
ex transcurso temporis præteriti, quia non ha-
buit filiam, dicitur impossibilis. Alterum quia
eodem modo reiciitur conditio impossibilis
à legato, & à matrimonio. Ergo si hæc impo-
ssibilis conditio per accides à legato reiciitur, à
matrimonio etiam reicietur. Sic Hostien. *ad*
Cap. fin. de condit. appof. & in sum. tit. de condit.
appof. num. 12.

759
Non reiciitur
m.
Præfata conditio non reiciitur à matrimo-
nio, decisioque *Cap. fin.* intelligitur de condi-
tione, quæ ex se est impossibilis, secus de ea,
quæ suprà natura possibilis est, quamvis ex
transcurso temporis sit impossibilis: talis enim
conditio non reiciitur, sed si vera est, matri-
monium valebit: si verò falsa, vitiabitur. Quia
in aliis casibus multum operatur, conditionem
non esse natura impossibilem, sed ex solo tem-
poris transcurso. Vt lex nil potest fingere con-
tra impossibile. *l. Quia certum, ff. locati. l. certe*
in princ. ff. de precar. & tamen quando res ex
transcurso temporis tantum est impossibilis,
habet locum fictio legis, ut cum Barthol. docet
Decius leg. Perim 31. ff. de regulis iuris, nu-
mer. 3. Ità Petr. de Ledes. de matrim. quest. 47.
num. 3. dub. 3. Ludovic. Lopez part. 2. Instrum.
de matr. c. 43. Veracr. p. 1. specu. a. 19. Sotus in 4.
dist. 19. q. 2. a. 3. post 3. concl. Aret. consil. 32. Co-
uar. 4. Decret. p. 2. c. 3. § 2. num. 3. Paludan. in 4.
dist. 29. qu. 2. art. 5. num. 33. Sanchez lib. 5. d. 4.
num. 16.

760
Cum hæc
m.
Proculdubio asserendum hoc est. Vnde hæc
conditio, *Contraho tecum, si es virgo*, aut si pater
tuus vivit, non reiciitur, si es virgo, aut pater
superstes, sed valet statim matrimonium; secus
si non sint. Quia est honesta conditio, & na-

tura sua possibilis, quamvis per accidens sup-
posita defloratione, aut patris obitu impossi-
bilis sit.

761
Alij questio-
ni hæc du-
bium satisfaci-
unt.
Quæstio ad huius materiæ de impossibili
conditione perfectionem, an conditio contra-
ria matrimonij substantiæ reicienda sit iuxta
id, quod *Cap. fin.* deciditur, vel potius annullat
matrimonium. Certè non reiciitur, sed matri-
monium annullat: ut *Contraho tecum, si vene-*
ris ad exequia meos, quod est idem, ac post
obitum meum. Similiter *Contraho tecum, si non*
ascenderis Capitolium: cum enim sit conditio
negativa, cuius contrarium toto vitæ curricu-
lo fieri potest peinde est ac dicere, *Contraho*
tecum post mortem tuam. Quia talis conditio
cum tollat matrimonij substantiam, excludit
consensum necessariam, absque quo consor-
tium consistere nequit. Ità Sanchez lib. 5. d. 4.
num. 19. citans Abbatem, Præpos. Alexand.
de Nevo, Adrian. Sylvest. Angel. Ludovic.
Lopez, & alios.

DVBIVM CLXXXVII.

An dantes sibi fidem de matrimonio contrahen-
do sub conditione, si Pontifex dispensaverit
in impedimento dirimenti, dispensante
Pontifice, teneantur, matrimonium con-
trahere.

762
Nonnulla sup-
pono.
Suppono, si impedimentum sit eius gene-
ris, ut nunquam solutus sit Pontifex dispen-
sare, ut in primo gradu transuersali, vel si
contrahens sit sacris initiatus nec urgeat cau-
sa gravissima, ut cum eo dispensetur, talem
contractum esse nullum, & eam conditionem
reputandam esse impossibilem. Item contra-
ctum esse omnino nullum, quando Pontifex
solutus est ex legitima causa dispensare in im-
pedimento, & contrahentes ea carent. Quia
non possunt absque gravi culpa dispensatio-
nem petere, nec ea uti. Et id verum esse asse-
ro, licet tali promissioni iuramentum accedat.
Quia iuramentum vinculum non est iniqui-
tatis. Difficultas ergo in eo versatur, num
quando Pontifex solutus est dispensare in im-
pedimento ex causa iusta, talisque adest cau-
sa, obliget matrimonij promissio inter sic im-
peditos, ea expressa conditione, si Pontifex dis-
pensaverit?

763
Non tenentur
contrahere.
Ea promissio est omnino nulla, vnde lici-
tum est utrique contrahenti, ante impetra-
tam à Pontifice dispensationem altero inuito,
resilire. Quia conditio impossibilis reiciitur à
contractu matrimonij, vel sponsalium, si que
purus manet, ac si adiecta non fuisset: sed hæc
conditio, si Pontifex dispensaverit, est impossi-
bilis: ergo, ea reiecta, manet ea promissio pura,
& absoluta, ac proinde minime obligabit:
quia est inter personas inhabiles, & contra
bonos mores. Probo minorem, quia conditio à
Principis voluntate dependens, qualis est hæc
impossibilis reputatur. *leg. Continuis 137. §. cum*
quis, ff. de verborum obligation. ibi: Vbi omnino
conditio iure impleri non potest, est velut facere,
ei non liceat nullius momenti fore stipulationem,
perinde ac si ea conditio, qua natura impossibilis
est.

132 Theologie Moralís Lib XXV.

est, inserta esset. Nec ad rem pertinet, quod ius mutari potest, & id, quod nunc impossibile est, postea sit possibile fieri; non enim secundum futuri tem. oris ius, sed secundum presentis, estimari debes stipulatio. Sic Victor. sum. de matrimo. num. 258. Sotus in 4. dist. 29. questio. 2. artic. 1. Ledes. 2. part. 4. qu. 45. art. 1. Veracruz part. 1. specul. artic. 19. Henriquez lib. 11. cap. 10. numer. 4. Syluest. verb. Matrimon. 3. quest. 9. & censent esse probabilem Vega lib. 2. sum. casu 334. Petr. de Ledes. de matrimo. questio. 47. art. 5. dub. 2. concl. 2. & Sanchez libr. 5. d. 5. numero 5. plures ex Iuristis adducens.

764
Contrahere
tenentur.

Ea promissio valida est, & neutri ex contrahentibus fas est resiliere altero invito, siue ante, siue post obtentam dispensationem. Quia quod pendet à voluntate Principis reputatur impossibile, quando Princeps id concedere non solet, secus quando solet: ut patet ex leg. Apud Iulianum §. constat ff. de leg. 1. ibi: Quoniam commercium eorum nisi iussu Principis non est, cum distrabi non soleant. Imò nec quando Princeps difficillimè concedit, reputatur hoc impossibile, Quia potius ad difficultatem, quam ad impossibilitatem pertinet. Ità Angel. verb. Matrimonium 3. imped. 3. num. 4. Nauar. libr. 4. consil. titul. de sponsal. consil. 25. num. 2. Conar. 4. Decretal. part. 2. cap. 3. num. 9. Iul. Clar. lib. 5. recept. verb. Incestus, vers. sed quid. Et quando interuenit iuramentum, tenet Tabie. verb. Sponsalia, questio. 8. num. 9. Armil. ibi. num. 11. Veracruz append. ad spec. super. artic. 19. Petr. de Ledes. de matrimo. questio. 47. art. 5. dub. 2. concl. 2. Barthol. à Ledes. dubio 25. & alij.

765
Hac sententia
nihil est longè
probabilior.

Profectò primam sententiam valdè esse probabilem existimo, sed secundam multò probabiliorem. Quia licet conditio pendens à Principis voluntate impossibilis reputaretur, at quoties est præambula: & necessaria ad dispensationis, & actus valorem, non est reiicienda, etsi summè difficilis sit, sed eius eventus expectatur: sed hæc conditio, si Pontifex dispensauerit, ad valorem promissionis matrimonij inter impeditos: Ergo non est reiicienda. Profectò impossibile non est, quod pendet à voluntate Principis, & per remedium dispensationis extraordinarium fit, quando Princeps assolet dispensare: sed quando nullo modo solet; nec tunc verè id dicitur impossibile, sed difficile.

DVBIVM CLXXXVIII.

An valeat, matrimonij promissio inter impeditos, non expressa ea conditione, si Pontifex dispensauerit.

766
Valeat quidè.

VALÈT quidem. Quia promittens matrimonium consanguineæ necessariò supponit dispensationem esse præmittendam, cum ea conditio à iure insit, eo quod aliter matrimonium nequeat subsistere. Sic Sotus in 4. dist. 29. qu. 1. artic. 1. & quando intercessit iuramentum docent idem Tabie. verb. Sponsalia, qu. 8. num. 9. Armil. ibi. num. 11. limitans, nisi ignorassent impedimentum, quo cognito, non sibi

promitterent. Probabilem satis Sanchez libr. 5. d. 5. num. 25. hanc partem esse profectur.

Minimè valet promissio, ea conditione non expressa. Quia conditio secundum presentis temporis ius estimari debet, leg. continui 134. §. cum quis, ff. de verborum obligat. ibi: Non enim secundum futuri temporis ius, sed secundum presentis estimari debet stipulatio. Et quia institutio spuriij verbi gratià, putè facta, & præceptum de alienandis bonis maioratus, nil valent; quæ tamen adiecta conditione, si Princeps legitimauerit, vel dispensauerit, valida sunt: Ergo in actibus, qui alias sine hac conditione, si Princeps dispensauerit, sunt nulli, minimè subintelligitur hæc conditio, nec validi sunt: ea citata Ità Andre. in 4. qu. 3. de matrimo. dub. 10. ad 2. Conar. 4. Decretal. part. 2. capit. 3. numer. 7. I et. de Ledes. de matrimo. qu. 47. artic. 5. dubio 2. ad 4. Ludovic. Lopez part. 2. Instrucl. capite 42. de matrimo. Philarch. in sum. parua, de Offe. Sacerd. cap. de sponsal. Sanchez ubi sup. numer. 26.

768
Cam huius
modi.

Cum his opinor, quia nihil conferre putarim, si consanguinei sibi promittentes matrimonium intenderint id gerendum, præmissa Pontificis dispensatione. Quia cum sit contractus inter homines initus oportet externæ necessaria ad illius valorem exprimi Fateor, quando inita promissione absoluta inter consanguineos tractam de dispensatione impetranda, iam tacitè inesse conditionem, & promissionem obligare, si in ea promissione adhuc perseverent.

DVBIVM CLXXXIX.

An si promittens matrimonium sub conditione, si Pontifex dispensauerit in impedimento, resiliat sequutus opinionem probabilem asserentem, id esse licitum: teneatur, alteri contrahenti soluere expensas occasione illius contractus, vel dispensationis impetranda gratià, factas.

TENETUR proculdubio. Quia licet non teneatur ratione rei acceptæ, cum nihilo factus sit ditior, nec ratione iniusta acceptionis, nullam enim iniusticiam admisit utens iure suo: at tenetur ratione contractus, ea enim est natura talis contractus, ut possit resiliere, servando tamen alterum indemnem; non enim est iustum, ut alter, qui commodum non reportat, damnum experiat: sed & resiliens, qui commodum reportat, incommoda subeat. Sic Gu-tier. qq. Canon. lib. 1. cap. 22. num. 19 Henriquez lib. 12. cap. 10. & probabile reputat Sanchez citandus.

770
Alien t ut
tenetur.

Non tenetur vel licitè resiliens alteri expensas soluere: sed quilibet suam partem debet solvere tantum. Quia nullus videtur dolo facere, qui iure suo utitur. Reg. Nullus 55. ff. de regulis iuris. Cum ergò hic resiliens iure suo utatur, non tenebitur refundere expensas, quasi dolo gesserit. Ità Sanchez libr. 5. d. 5. n. 33. Petr. de Ledes. de matrimo. qu. 47. art. 5. dub. 2.

Gpm

Sectio II. Dubia, De Consensu Condit. 133

Cū his fenserim. Quia si is nō tenetur ratio-
no rei acceptæ, nec ratione iniusta receptionis,
vt constat, & primæ sententiæ Auctores suppo-
nunt: nec contractus ratione tenebitur, (quod
illi negant.) Quia nullibi cautum est in iure,
resiliens, iuste à sponsalibus, teneri sponsas
refundere. Porro si dolose contraxit, animo po-
tente resiliendi, vel iniuste à sponsalium fide re-
cessit, tenebitur sponsas soluere. Vnde forni-
cia, quæ libidini dans operam, conditionem
suam deteriores fecit, nec eam absque dedecore
potest alter ducere, ad hasce tenebitur expen-
sas; quia culpa sua dissoluitur sponsalia;
nec liberè alter resilit, sed coactus, ne honoris
subeat iacturam. Secus dixerim, quando vir
fornicaretur: non enim teneretur expensas re-
fundere resiliens sponsæ. Quia liberè resilit,
nullum enim damnum illi nubens patitur.

DVBIVM CXCI.

An promittens famina consanguinea ma-
trimonium, si Papa dispensauerit, te-
neatur procurare dispensationem, etsi
eam violarit, & expensas facere?

⁷⁷³ Hæc quæstio locum habet tetenta proba-
biliori sententia asserenti, hanc promissa-
tionem obligare. Igitur quamvis spe matrimo-
nij feminam violarit, minimè tenetur procu-
rare dispensationem, nec illius soluere solus
expensas. Sed solum illa obtenta, contrahere,
etsi animum haberet dispensationem procu-
randi, nisi is animus itacitè, vel expressè esset
femina intimatus. Quia non se obligavit, ad
procurandam dispensationem, sed tantum ad
ea obtenta, contrahendum: nec intentio impet-
randi alteri non intimata confert cum sit con-
tractus humanus. Sic Nauar. l. 4. consil. de spon-
sal. consil. 25.

⁷⁷³ Si spe matrimonij feminam violavit, tene-
tur dispensationem procurare, imò eius sum-
ptus solus exsoluere. Quia obligatus tam stri-
cto iure ad coniugium gerendum, subinde tene-
tur efficere, vt actus valeat. Ità Nauar. libr. 4.
consil. in 2. editi. primam corrigens senten-
tiam tituli de consanguin. consil. 5. & quidam
Doctores, cuius sententia eodem consil. refertur
num. 5.

⁷⁷⁴ Ego quidem existimo licet non deflorat,
teneri dispensationem procurare. Quia licet
expressè id non promiserit, eo ipso, quod pro-
misit dispensatione concessa, matrimonium
videtur promittere, se dispensationem procu-
raturum; hoc enim est ei promissioni accessio-
rium. At si spe matrimonij feminam deflo-
rabit, ad id strictiori iure tenebitur. Caterum,
siue à viro, siue à femina dispensatio impe-
tetur, crediderim sumptus fore commu-
nes; quia negotiorum commune
est, vt docet Sanch. l. 5.
d. 5. num. 36.
* *

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.

DVBIVM CXCI.

An contracto matrimonio, vel sponsalibus ini-
tis sub hac de futuro conditione, si pater con-
senserit: si pater conscius nec consensum, nec
dissensum exprimat, censetur conditio de-
ficere?

⁷⁷⁵ Suppono, si sint coniectura, ideo tacere, quia
dissentit, habendam esse pro dissensu taciturni-
tatem: & si sint coniectura, ideo tacere, quia
sibi placet, esse pro assensu habendam. Quare
tota difficultas est, in dubio an iudicandum sit
pro assensu, & ita censetur tunc impleta con-
ditio?

Id minimè satis est, vt conditio impleta cen-
seatur. Quia qui tacet, nec fatetur, nec videtur
negare. Reg. l. 3. qui tacet, de reg. iur. in 6. Ergo ta-
cendo non impletur conditio, si pater consense-
rit, quæ quidem positum consensum deside-
rat. Et quia facta non presumuntur, nisi probetur.
Cap. Cum in iure, de offic. delegat. Cum ergo
consensus ad factum pertineat, non presumetur
ex taciturnitate, nisi probetur. Sic Angel. v.
Matr. 3. imped. 3. n. 3. Nauar. sum. Lat. c. 22. n. 63.
mutans sententiam, quam Hispani defenderat.
Petr. de Ledes. de matrimo. qu. 47. art. 5. dub. 7.

Id planè sufficit, vt conditio illa impleta cen-
seatur: satis enim in specifica forma adimple-
tur. Quia huc tendit ea conditio, ne pater con-
tradiceret, ac agere ferret: id enim intendunt fi-
lij sub huiusmodi conditione contrahentes. At
etsi taciturnitas expressum consensum non in-
dicet, indicat saltem patrem non negare, nec
contradicere, iuxta Reg. l. 3. qui tacet, & conse-
quenter, nec agere id ferre, nam si agere ferret,
id exprimeret: Ergo conditio impletur. Ità
Sanch. l. 5. d. 7. n. 12. Ludou. Lop. p. 1. in 1. de
matr. c. 32. Nauar. sum. Hisp. c. 22. n. 63. Veracruz
p. 1. spec. a. 19. §. Quidquid dicat. Anton. Cucus
l. 5. institut. tit. 1. n. 54. Rosel. verb. Matrimo-
nium 5. num. 5. Syluest. verb. Matrimonium 3. q. 4.
dicto 4.

Hanc sententiam reputo veriorem, addens,
secus esse, si pater dicat, se consentire: tunc enim
non satis esset taciturnitas, sed oporteret, vt pa-
ter consensum exprimeret.

DVBIVM CXCI.

An si tempore, quo contractum est matrimonium,
seu sponsalia sub ea conditione, si pater con-
senserit, pater iam obierat, id contrahentibus
minimè ignorantibus valeat matrimonium?

⁷⁷⁹ Si scirent contrahentes patris obitum, ma-
trimonium valet. Quia siue scirent, siue ig-
norarent conditio est impossibilis. Sic Galderin.
Cap. Super eo, de condit. appon.

Si scirent contrahentes patris obitum, non
valet matrimonium. Quia deficit conditio, cum
mortui nulla sit voluntas. Cap. si gratiosè, de matrimoniis
rescr. in 6. Et quia magna præsumptio est, quæ
do sciebat id contrahens, dolo illam conditio-
nem adieciisse. Ità Alexand. de Neno Cap. Super
num. 1. & 12. de condit. appo. Henric. l. 1. c. 12.
num. 5. litter. D.

M Probatur

781
Auctor re-
solutio.

Probabilius autem mihi videtur, si sciebant mortem, haberi eam conditionem aequam non adiectam, eo quod est impossibilis, & ita manere purum matrimonium, & sponsalia. Si autem ignorabant, validum etiam esse reor. Quia hi intendunt absolute contrahere, nisi stet per patris displicentiam: volunt enim filii, ne parentes agere ferant, quod bene verificatur, quando pater obierat.

DVBIUM CXCIH.

An conditiones appositae matrimonio illud suspendant usque ad notitiam existentiae ipsarum?

782
Hoc certum
suppono.

Certum est, existentiam, seu subsistentiam conditionum, quae matrimonio apponuntur, necessariam esse ad illius valorem; quia sit dependenter ab earum existentia. Quaeritur verò, an etiam sit necessaria notitia existentiae, siue impletionis earum.

783
Necessaria est
notitia exi-
stentiae condi-
tionis.

Necessaria est adeò, ut matrimonium factum sub conditione quamvis de praesenti, & praeterito, non valeat; quamvis conditio impleta sit, sed suspendatur usque ad notitiam saltem probabilem existentiae conditionis appositae contrahentibus habitam. Quia ad contrahendum matrimonium, necessaria sunt verba, quibus contrahentes sibi mutuo significant determinatè consensum: sed quando impletio conditionis appositae ignorata est contrahentibus, non significant sibi verbis determinatè consensum: non enim magis significant consensum, quam dissensum, nam sub dysfunctione significant, vel consensum, si conditio existat: vel dissensum, si non existat. Ergo verba, quibus contrahitur matrimonium sub conditione, non sufficiunt ad valorem quovisque existentia conditionis sit contrahentibus manifesta. Sic Coninch d. 29 dub. 1.

784
Non est ne-
cessaria.

Haud est necessaria eiusmodi notitia, sed matrimonium sub conditione factum statim, ac conditio existit validum est, ac perfectum. Quia qui contrahit matrimonium sub conditione nobilitatis, (v. gr.) uxoris, contrahit, & consentit sub conditione existentiae rei significatae per conditionem, nempe nobilitatis: & non sub conditione notitiae illius, & suum consensum alligat existentiae nobilitatis, & non notitiae illius, ut constat ex verbis, quibus fit matrimonium. *Duco te in uxorem, si es nobilis.* Ergo non suspenditur usque ad conditionis impletae notitiam. Ita Hurtad. d. 7. de matrim. diffie. 2. sequutus Sancium lib. 5. d. 7.

785
Magis mihi
haec resolutio
placet.

Haec magis mihi sententia placet. Quia quoddam conditionis existentia non sit contrahentibus nota, haud tollit, verba quibus matrimonium contrahitur, sub conditione, significare ipsis contrahentibus determinatè consensum sub illa conditione, quamvis ignorent existentiam illius. Unde crediderim, matrimonium contractum sub conditione de praesenti, aut praeterito, statim absolute valere, aut esse omnino nullum: valere quidem absolute, si existat conditio: & esse omnino nullum, si non existat.

DVBIUM CXCIIV.

An matrimonium contractum sub conditione de futuro, ob quam suspenditur usque ad eius eventum, fiat validum eventu ipso absque novo consensu.

Matrimonium contractum sub hac conditione de futuro, si pater rursus consensu- 786
rit, non sit validum eventu ipso conditionis absque novo consensu, sed tantum vim sponsalium habet. Quia Cap. Super eo, 5. de condit. dicitur, eum, qui matrimonium contrahit cum femina sub conditione, si pater illum consentiret, non esse compellendum ad matrimonium ante eventum conditionis. Ergo ibi supponi videtur, impleta conditione fore compellendum ad contrahendum, ac proinde non esse perfectum matrimonium solo conditionis eventu. Et quia consensus de praesenti sub conditione de futuro praestitus, non est in rigore de praesenti, sed de futuro, utpotè alligatus futuro eventui: Ergo non sufficit ad matrimonium, sed solummodo ad sponsalia. Sic Sotus in 4. dist. 29. quaest. 2. artic. 1. Henriquez libr. 11. cap. 81. Basil. libr. 3. cap. 14.

Matrimonium contractum sub praefata conditione de futuro perficitur, & purificatur solo eventu conditionis absque novo consensu. 787
Quia consensus per verba de praesenti praestitus quamvis sub conditione de futuro, & contingenti, est verè consensus de praesenti (quamvis inchoatus tantum, & imperfectus usque ad eventum conditionis) quo contrahens ex tunc consentit, & vult alterum sibi in coniugem colligare sub conditione, id est si conditio existat: Ergo existentia conditionis consensus ille perficitur, & à conditione absolvitur, ac proinde etiam contractus. Consequentia patet, quia consensus ille conditionatus habitualiter manet, utpotè non reuocatus, & iam positione conditionis, ab ea absolutus, & independens, imò manet moraliter praesens, utpotè elicitus dependenter ab eventu ipso conditionis ab ea absolutus. Ita Paludan. in 4. dist. 29. quaest. 2. artic. 5. Sanchez libr. 5. d. 8. numer. 5. Coninch. d. 29. num. 11. Hurtad. d. 7. diffie. 3. num. 10. & alij apud Sancium.

Hanc mentem amplector, quia consensus illius, qui primo verbo protulit, includit quasi intrinsece hanc conditionem: *si tu etiam consenseris*: & tamen statim, ac alter consentit, consensus, & contractus fit perfectus, & absolutus absque novo consensu prioris: Ergo etiam consensus in matrimonium sub conditione de futuro, etiam contingenti, fit absolutus, & perfectus solo conditionis eventu. 788
Huiusmodi
probabilis.

Secl. II. Dubia, De Consensu Condit. 135

DVBIVM CXCIV.

An si matrimonium contrahatur inter inhabiles (inhabilitate, in qua Pontifex dispensare potest.) sub conditione, si Papa dispensaverit: matrimonium, facta dispensatione, perficiatur, absque nouo consensu?

⁷⁸⁹ Non perficitur absque nouo consensu, quāvis dispensatio obineatur. Quia matrimonium absque consensu de presenti absolutum, & inter personas habiles nequit esse perfectum: sed in casu nostro consensus absolutus non est, neque inter habiles personas, nam tempore, quo consensus fuit elicitus, & erat de presenti, personae erant inhabiles: & quamvis tempore impletionis conditionis iam personae erant habiles, tamen tunc non est consensus de presenti, sed praeteritus, & antiquus: ergo. Sic Sotus in 4. dist. 1. q. 2. artic. 1. Henriquez libr. 1. cap. 1. 2.

⁷⁹⁰ Perficitur matrimonium obtenta dispensatione absque nouo consensu. Quia in nostro casu reperitur consensus de presenti absolutus, & inter personas habiles: Ergo absque nouo consensu est sufficiens ad coniugium. Consequentia patet, antecedens ostendo. Quia consensus ille conditionatus, ut sic est de presenti, & est inter personas habiles ad contrahendum sub dicta conditione, & aliis usque ad conditionis impletionem perseverat, quā ille consensus de presenti sit absolutus, & contrahentes sunt habiles ad consensum absolutum: Ergo verē ad est consensus de presenti absolutus, & inter personas habiles. Itā Sanchez, l. 5. d. 8. n. 10. Coninch d. 19. n. 3. Hurtad. d. 7. diff. 4. n. 15. Angel. verb. Matrimonium 3. imped. 3. n. 4. Couar. 4. Decret. part. 2. cap. 3. num. 9.

⁷⁹¹ Eiusdem sum mentis, licet enim dispensatio non efficit, ut prius matrimonium inualidum perficiatur, tollit impedimentum: & ponit in esse conditionem, ex qua contrahentium consensus pendebat: quare cū tunc perficiatur consensus, perficitur illius virtute matrimonium. Equidem consensus ille non fuit inter personas illegitimas, & inhabiles, cum non fuerit praestitus pro eo tempore, quo tales erant: sed pro tempore, quo Pontifex iam dispensasset, & tunc iam erant habiles, ac legitima.

DVBIVM CXCVI.

An si quis contrahit cum duabus sub conditione honesta, si tantam dotem dederit: Impleta conditione, praeualeat, matrimonium secundum?

⁷⁹² Non praeualet secundum, sed primum. Quia potior est prioris conditio, nec posterius potuit priori praedecare. Reg. Qui prior, §. 4. de regulis iuris, in 6. Item quia primum vinculum secundum excludit sibi contrarium. Cap. Intellecto. & de iureiur. Sic Tabie. verb. Matrimonium, 2. qu. 11. num. 12. & alij. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

Non praeualet primum, sed secundum, siue simul, siue posterius impleatur conditio secundi matrimonij. Quia ad hoc, ut primum matrimonium perficiatur adueniente conditione, requiritur, ut contrahens maneat in eadem voluntate: At per posterius matrimonium à priore voluntate recedit, ut constat ex l. fin. de diuorciis. ibi: Proinde si patronus sibi desponderit alia, vel desinauerit, vel matrimonium alterius acceptauerit, credendum est, nolle hanc nuptiam. Ergo omnino manet prius matrimonium dissolubile, & sic posterius valebit. Ita quidam quos pressio nomine refert Prapof. cap. 1. de condit. apposit. num. 1. & Petr. de Ledes. de matrim. qu. 47. art. 5. dub. 1. concl. 4.

⁷⁹³ Probabilem utramque partem existimo: sed verius putarim, neutrum matrimonium valere. Quia incertitudo vitiat matrimonium, Cap. Ex literis el. 2. de sponsal. Sed hoc matrimonium incertum est, nam conditio trahit consensum ad tempus impletae conditionis, quae simul impletur, perinde est, ac si in eodem tempore simul cum duabus matrimonium contraheretur. Sequor Prapofitum, Sylvestrum, aliosque, quos Sanchez refert, & etiam sectari lib. 5. d. 8. numer. 15. Hinc fit, si aliqua illarum prius conditio nem impleisset, illud esse matrimonium. Quia utramque à conditionis pendebat euentu: Ergo illud praeualebit, ac perficietur, cuius prius conditio fuerit impleta.

DVBIVM CXCVII.

An Matrimonium celebratum de presenti sub conditione de futuro coram Parocho, & testibus: efficiatur purum statim impleta conditione: sed sit, ut Parochus, & testes simul conditionis impletiōi assistant.

⁷⁹⁵ Non efficitur purum statim conditione impleta, sed necessarium est constare Parocho, & testibus impletionem conditionis. Quia Tridentinum exigit, ut Parochus & testes assistant vero matrimonio, quod tale est simpliciter & vinculum indissolubile inducit, ut de illo valeant testificari: sed illud matrimonium conditionale non est simpliciter matrimonium, nec indissolubile, nec de eo contracto possunt verē Parochus, ac testes ferre testimonium cū matrimonium id pendeat à conditionis verificatione, nec huius verificationis testes sint: Ergo nullo modo erit matrimonium quale exigit Concilium; si Parochus, & testes impletiōi conditionis non assistant. Sic Petr. de Ledes. de matr. dub. 7. concl. 3.

⁷⁹⁶ Efficitur purum statim conditione impleta, nec est necessarium constare Parocho, & testibus conditionis impletionem. Quia non videtur mens Concilij, ut plenē ac integrē possint Parochus & testes de matrimonio testificari: sed ut sint testes consensus de presenti, quamvis valor matrimonij pendeat ex alicuius veritatis suppositione, ut constat ex matrimonio contracto per procuratorem, in quo

et Parochus, & testes plene de matrimonio testentur, oportet, ut procuratores v. deant potestatem, & sciant esse sufficientem, nec reuocant. Ita Nauar. l. 4. *consil. de cond. appos. cons. i. num. 6. Manu. tom. 1. sum. cap. 219. concl. 18. n. 19. Sanch. lib. 5. d. 8. num. 24.*

797
Secundam
sententiam
probabiliorem
existimo.

Fateor primæ sententiæ fundamentum fortissimum esse, illamque assertam probabilem reddere. Ast probabiliorem secundam existimo. Quia sic seruatur finis Concilij, ne scilicet secundæ nuptiæ, spretis primis, contrahantur. Nam cum constet Ecclesiæ de illo matrimonio de præfenti, quamvis eius valor pendeat ex conditionis verificatione, nullatenus permittet, eos ad secundas transire nuptias, donec plenè Ecclesiæ discutiatur, an impleta fuerit conditio, necne: & an recesserint à conditione, & sic voluerint, ut absolute contractus valeat. Porro si pendente conditione, illius matrimonij coram Parocho, ac testibus initi, contrahentes gerant copulā, præsumet Ecclesiā, à conditione recessisse, ac matrimonium perfici. Idem erit in foro interno etiam post Tridentinum, si affectu coniugali fuere commixti; quia iam seruata est forma Tridentini in priori contractu, & iudicandum erit, ac si conditio occultè fuisset impleta.

DVBIUM CXCVIII.

An conditio honesta licet contraria bonis matrimonij illud irritet.

798
Nonnulla præ-
missa.

REcolo, quamvis tria bona matrimonij non sint de eius essentia quoad executionem; esse tamen de essentia quoad obligationem; est enim de essentia, ut coniuges obligentur ad vitam perpetuam, & indiuiduam, & ad fidem sibi ferendam, reddendo debitum, negandoque Corpus alij: ac ad prolem non impediendam, sed educandam. Vnde conditiones, per quas coniuges ad aliquid his contrarium obligentur, tollunt matrimonij substantiam, ac debitum consensum. Igitur conditio contraria substantiæ matrimonij, aut bonis eius, illud irritum reddit, *Cap. fin. de condit. apposit.* Hoc præmissis, quæsierim, utrum conditio contraria bonis matrimonij, si honesta sit, illud vitiet, vel tantum quando est turpis?

799
Matrimonij
non irritat
conditio ho-
nesta licet bo-
nis eius con-
traria.

Conditio honesta licet contraria bonis matrimonij, illud non irritat: ut si duo contrahant hac lege, ut in perpetua castitate viuant, aut consummato matrimonio, Religionem profiteantur. Vnde dum *Cap. fin.* deciditur, conditiones contrarias matrimonio illud annullare, intelligitur, quando hæ conditiones sunt turpes. Quia copula carnalis non est de matrimonij essentia, ergo conditio de illa non habenda illi non aduerfatur, licet sit contra bonum prolis, atque ideo nec illud irritat. Certè hæc conditio videntur B. Virgo, ac S. Iosephus contraxisse. Sic Paludan. in 4. *dist. 30. qu. 2. art. 1. concl. 2. num. 6. Abulenf. ad cap. 30. Num. qu. 32. Gerf. p. 3. ser. de Nat. Mariæ, consider. 2. alphab. 59. litter. P. ibi: Pons Maria Virginitatem, vovit, & ipse Ioseph: cui voto non repugnauit vera matrimonialis coniunctio.* Sotus dicit, non esse improbabilem hanc sententiam in 4. *dist. 29. qu. 2.*

Sanchez verò lib. 5. d. 10. m. 1. verè probabilem esse proficitur.

Conditio honesta licet, si contraria sit matrimonij bonis, illud vitiat. Quia illa conditio quamvis honesta sit, repugnat intrinsecis ac necessariis matrimonij bonis: est enim contra bonum prolis, ergo illud irritat. Nam Pontifex *Cap. fin.* expresse asserit, conditionem contra bonum prolis, illud irritare: nec distinguit, an conditio honesta sit, an turpis: nec vim facit in conditionis turpitudine, sed in bonis matrimonij repugnantia: æquè autem illis repugnat, siue turpis siue honesta existat. Ita D. Thom. in 4. *dist. 28. qu. vni. art. 4. ad 3. D. Bonau. ibi. qu. vltim. num. 33. Richard. art. 2. qu. 4. ad 3. Adrian. q. 3. de marim. dub. 9. Sotus in 4. dist. 29. q. 2. a. 3. Henriq. l. 1. c. 4. n. 1. & l. 12. c. 2. Barthol. à Ledes. de mar. dub. 25. concl. 4. Petr. de Ledes. q. 47. art. 5. dub. 4. ad 1. Ludou. Lop. p. 2. *Instruct. de marim. cap. 41. Sanch. citat. num. 2.**

Idem assero partem hanc probabiliorem esse credens. Quia licet copula non sit de matrimonij essentia, est tamen obligatio potestatisque ad copulam de eius essentia, quæ quidem obligatio ac potestas per id pactum tollitur. Profecto B. Virgo, & Ioseph non contraxerunt cum ea conditione, sed absolute, & verè consentientes in ius, ac potestatem suorum corporum: quamvis vtrique haberet seruandæ castitatis votum, cœlestique (ut credo) accessisse promissum, fore, ut nullatenus coniugio Virginitatis propositum violaretur.

DVBIUM CXCVI.

An hac conditio, Contraho tecum, si prius te voto castitatis sic obstrinxeris, ut nunquam à me petas, nec reddas petenti debitum: violat matrimonium.

NON violat. Quia talis conditio non impedit dominij translationem, & corporum potestatem: si enim postea coniux, qui sic vovit, petat, aut reddat, non peccat contra iustitiam, sed contra voti Religionem. Sic quidam Neoterici, quos memorat, ac sequitur Petr. de Ledes. de *marimon. quæst. 47. art. 5. dub. 4. in solut. ad 2.*

Violat quidem. Quia est contra bonum prolis, & quantum est in se, impedit dominij corporis translationem; nam cum in pactum deducatur, ut alter voto se adstringat, nec petendi, nec reddendi, non tantum tenetur ad id ex voti religione, sed etiā ex iustitia pacti acceptati ratione, & sub eo initi matrimonij. Ita Sotus in 4. *dist. 29. q. 2. a. 3. Couar. 4. Decret. p. 2. c. 5. §. 1. num. 1. Barthol. à Ledes. de mar. dub. 25. concl. 4. Henriq. l. 1. c. 4. m. 1. & l. 12. c. 2. fine. Sanch. l. 5. d. 10. num. 3.*

Idem assero, quia frustra esset ea potentia ad copulam, quæ nunquam posset absque lethali culpa in actum reduci.

Sectio II. Dubia, De Consensu Condit. 137

DVBIVM CC.

An annullat, matrimonium conditio hæc: ut alter coniux minimè teneatur debitu reddere, quoties alteri non licet exigere.

atque ita eius expressio non nocebit. *Cap. signi- monium nūc, ficali, de elect. Sic Ioan. Andre. cap. de infidelib. sub libelli re- num. 5. de consanguin. Cardin ibi, num. 2. Anchar. pudj condi- num. 2. Anton. num. 9. Abbas num. 6. Alexand. de Neuo num. 10. Præpos. num. 5.*

Modò nullum est matrimonium. Quia ea conditio est contra matrimonij substantiam, cum contineat, posse dissolui matrimonij vinculum; nec iure inest, cum iam sine controuersia sit, eam legem non excusare à culpa, nec dare ius, aliud in eundem matrimonium. Ità Glof. *Cap. de infidel. verb. Esse matrimonium. & ibi. Hostiens. sine. Couar. 4. Decretal. part. 2. cap. 3. §. 1. num. 5. Sanch. lib. 5. d. 12. num. 3.*

Primam sententiam omninò rejicio, secundamque vnice esse veram reor: & à fortiori idem dicendum est de aliis infidelibus, quibus nunquam licuit, libellum repudij dare. *810*

DVBIVM CCII.

An vitietur, matrimonium, quando conditio et contraria ab altero tantum ex contrahentibus apponitur.

NON vitietur. Quia conditio non confert ad contractum matrimonij confirmandum, vel infirmandum, nisi ab utraque parte acceptetur: Ergò cum illa conditio non acceptetur ab utroque contrahente, matrimonium non infirmabitur: & cum ex alia parte sit turpis, habebitur, quasi adiecta non esset. Ità Angel. *verb. Matrimonium 3. imped. 3. num. 13. Sylvest. verb. Matrimonium 3. qu. 11. ver. 2. Tabie. verb. Matrimonium 2. qu. 11. num. 12. D. Antonin. part. 3. titul. 1. cap. 19. Barthol. à Ledef. de matr. dub. 25. concl. 10.*

Vitietur omninò. Quia diuersitas in consensu viciat contractum: ut quando alter purè consentit, alter verò sub conditione. Habetur expressè *l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verborum obligation. Et ratio est manifesta, quia non vniuntur inter se consensus, ex qua vnione contractus oritur. Ergo cum in hoc matrimonio hæc diuersitas inueniatur, erit nullum. Ità Adrian. in 4. qu. 3. de matrimon. dub. 9. Petr. de Ledef. de matrimon. qu. 47. artic. 5. dub. 5. ità mordicus hanc sententiam defendens, vti asserat, primam esse omninò improbabilem. Couar. 4. Decret. part. 2. cap. 3. §. 1. num. 11. Sanchez lib. 5. d. 13. num. 5.*

Ego quidem reor, immerito Petrum de Ledef. primam sententiam omninò improbabilem esse asseruisse, quam Sancius, & alij merito valde probabilem esse iudicant. Secundam tamen, ut probabiliorem elegerim. Quia ad matrimonium requiritur mutua corporum traditio, at in hoc casu non inuenitur: cum alter non absolute tradat corpus, sed sub conditione, contraria matrimonij substantiæ, ac consequenter excludente verum consensum: Ergò nullo modo est matrimonium. *813*

DVBIVM CCI.

An valeat matrimonium initum à Pagani, seu Iudeis ea conditione, ut possint repudij dare libellum iuxta illorum ritum.

Suppono, Iudeis permissum fuisse repudij libellum, ut Christus Dominus *Matth. 19.* testatur. Et quamuis fuerit sub Iudice, an Moses permiserit tanquam licitum, Deo dispensante, vel tanquam minus malum: at hodie nullo modo est licitus. Tùm quia eorum lex cessauit: tum quia Christus *Matth. 19.* eorum dispensationem abtulit, ut bene Sotus in 4. *dist. 33. qu. 2. art. 2. concl. 2.* Quæserim igitur, nùm validum sit nunc Iudeorum matrimonium sub huiusmodi conditione initum?

Est quidem. Quia cum lex eorum hoc permittat, licitè deducitur in pactum, & iure inest: *Ezech. & Menà. Theol. Moral. To. III. P. II.*

DVBIVM CCIII.

An Sponsalia vitentur, per conditionem substantia matrimonij contrariam, sicut vitatur matrimonium.

814
Vitatur
sponsalia.

Vitatur quidem sponsalia per conditionem substantia matrimonij contrariam, sicut ipsum vitatur matrimonium. Quia inaniter promittitur, quod non potest executioni dari. Sic D. Thom. in 4. dist. 27. qu. 2. a. 1. corp. D. Bonau. dist. 18. q. 3. n. 13. Dar. ibi. q. 2. num. 5. Richar. dist. 27. a. 1. q. 1. Palud. dist. 29. q. 1. ar. 3. concl. 1. n. 16. D. Antonin. p. 3. tit. 1. c. 28. §. 2. Syluest. v. Sponsalia, q. 5. Rosel. ibi sine. Tabie. ibi. qu. 2. num. 3.

815
Non vitatur.

Minime vitantur. Quia hæ conditiones tanquam turpes reiciuntur, nec contrariatur matrimonio, cum ad sponsalia solummodo pertineant, & non referantur ad matrimonij tempus: Ergo possunt sponsalia huiusmodi conditione inita consistere. Ità Petr. de Ledes. de matrim. qu. 47. a. 5. d. 6. quod excitat circa solut. ad 9.

816
Distinctio
vitor.

Ego autem vsus distinctione, quaestioni satisfacio. Quando cōditio contraria apponitur tanquam implenda post matrimonij semper illud annulat: quando autem debet impleri, antè matrimonium, tunc si est contra inseparabilitatem, vt Contraham tecum, nisi antè initum matrimonium aliam ditorem, aut pulchriorem inuenero: matrimonium non vitatur, quia ipsi nō opponitur, cum non tollat matrimonij inseparabilitatem, nec etiam opponatur sponsalium nature, vt p. q. que salubria sunt: nec etiam reicitur tanquam turpis; quia non est talis, cum ad peccandum minime incitet: quare valida erunt sponsalia, impleta ea conditione: & ea deficiente, erunt nulla. Si verò sit cōditio contra matrimonij fidem, vt si antè matrimonium forniceris, tunc valebunt sponsalia reiecta ea conditione tanquam turpi; quia ea non contrariatur matrimonio, cum ad fidem matrimonij solum pertineat, ne postquam translatus est corporis dominium in coniugem, alteri tradatur: at antè matrimonium nō est translatus dominium. Si autem aduersetur bono proli, vt si antè matrimonium venena, quibus sterilis efficiaris, sumas, vitatur sponsalia; quia per eam conditionem obligatur sponsus ad aliquid contrarium bono proli, quod per illud matrimonium promissum intenditur, vnde aduersatur futuro matrimonio promisso.

DVBIVM CCIV.

Conditio hæc, Si tecum concubueris, contraham tecum, sit tanquam turpis reicienda.

817
Non est tanquam turpis reicienda.

Non est turpis, ideòque non reicienda, sed suspendit contractum. Quia initio copulæ hæc sponsalia purè contingunt, & consequenter antè perfectam copulam efficiunt matrimonium. Cap. 1. qui fidem de sponsal. Sic Couar. 4. Decret. p. 2. c. 3. n. 13. Andr. Cucus l. 5. institut. tit. 1. n. 51. Sed hoc si verum est, locum habere poterat ante Tridentinum, secus post

cum iam sponsalia non transeant in matrimonium per copulam: & sic cōditio illa est turpis.

Turpis omninò est, ideòque reicienda, nec suspendit sponsalia. Quia aut de concubitu illicito, & fornicario intelligitur, & tunc non suspendit, sed tanquam turpis reicitur: aut de concubitu licito, ac matrimoniali, & tunc minime suspendit; quia iure ipso inest, cum coniuges mutuo sibi debirum reddere teneantur. Ità D. Antonin. 1. p. tit. 1. c. 19. §. 5. Rosel. v. Matrimonium 5. n. 7. Angel. v. Matrimonij 3. imped. 3. n. 9. Syluest. v. Matrimonium 3. q. 7. Tabie. v. Matrimon. 2. q. vlt. Brunel. de spons. cap. 3. n. 6.

Aptius dixerim, si intelligatur de concubitu turpi, reiciatur tanquam turpem, & sponsalia absolute manere: si verò de concubitu licito, ac matrimoniali, suspendere vsque ad euentum. Quia cōfetur cōditio, alio modo apposta, quam iure inest: iure enim post contractum matrimonium bimestre datur: at ea cōditio intelligitur, si statim inito matrimonio feceris tui corporis copiam. Mecum Sanch. l. 5. d. 16. num. 3.

DVBIVM CCV.

An cōditio hæc, Si te virginem inuenero, vel si primo in coitu mihi placearis, tecum contraham, sit tanquam turpis reicienda.

Tanquam turpis reicienda est, & sic sponsalia pura manent. Quia ea cōditio super actum turpem planè fertur. Sic Gloss. cap. Per tuas, verb. Presumendum, de condit. appos. & ibi. Ioan. Andr. n. 7. Anton. n. 8. Anchor. n. 7. Abbas n. 7. Innocent. cap. De illis, num. vni. de condit. appos. Alex. de Neuo ibi, num. 2. Spino specul. testam. gloss. 1. 5. num. 64.

Turpis non est, ideòque non reicitur, sed suspendit contractum, quamvis intelligatur, si per coitum te virginem inuenero. Quia ea cōditio non fertur super actum turpem, sed super honestam virginis conditionem. Ità Sotus in 4. dist. 29. quaest. 2. artic. 3. post 3. conclus.

Vera hæc satis, sed verius distinxerim id si te virginem inuenero, si intelligatur per aspectum matronarum, vel aliam iustam indaginem non reici, sed suspendere; quia est honesta cōditio. Si verò intelligatur per concubitum, esse turpem; quia incitat ad peccandum: & quamvis virginis cōditio honesta sit, at quando apponitur turpiter explorandam esse, turpis est admodum; vnde merito ea reiecta, purus remanet contractus, vt apte Henric. lib. 11. cap. 12. num. 6. & Sanch. lib. 5. d. 16. num. 7.

DVBIVM CCVI.

An cōditiones turpes, & impossibiles reiciantur, à sponsalibus, sicut reiciuntur à matrimonio.

Minime reiciuntur. Quia secluso iure Ecclesiastico habente eas cōditiones pro non

non reiciuntur conditiones, sed annullarent, & turpes suspenderent matrimonium: Ergo ius Ecclesiasticum id statuens, tanquam eorum iuris naturalis, & diuini, est restringendum. Quæ enim à iure communi exorbitant, sunt restringenda. Reg. Quæ à iure communi, de reg. iur. in 6. Cum ergo Cap. fin. de condit. appof. olo in matrimonio eas conditiones reici statuat, extendendum minimè est ad sponsalia. Sic doctissimi Theologi. Salmanticensis Academiæ, teste Petro de Ledes. de matr. q. 47. a. 5. quorum ipse sententiam asserit esse probabilem.

814
A. de matr. in 6.

Reiciuntur omnino. Quia sponsalia sunt initium quoddam matrimonij, vnde dispositum in matrimonio, in sponsalibus depositum censetur. leg. Oratio ff. de spons. Itaque conditiones turpes pariter à sponsalibus reiciuntur: vt contra. probam tecum, si mecum coieris, intelligendo de coitu turpi: vel si te inuenero virginem, intelligendo turpi indagine. Ita D. Tho. in 4. dist. 27. q. 1. a. 2. corp. D. Bonau. dist. 28. q. 3. m. 1. Richar. dist. 7. a. 3. q. 2. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 18. §. 2. Palud. in 4. dist. 29. q. 1. a. 1. concl. 7. m. 3. Syluest. v. sponsalia q. 5. Rol. ibi. sine. Tabie. q. 2. m. 1. Ludou. Lop. p. 2. instr. de matr. c. 42. Sanch. l. 3. d. 17. m. 2.

815
S. de matr. in 6.

Fateor primæ sententiæ fundamentum forte esse, meque admodum efficere, vt illam amplecterer, nisi alio ex capite inuenirem concordem omnium Doctorum sensum, tanquam quid indubitatum supponentem, reici conditiones turpes ac impossibiles tam à matrimonio, quàm à sponsalibus, à qua receptissima sententia recedere, piaculum ducere.

DVBIVM CCVII.

An conditiones impertinentes habeantur, in matrimonio pro non adiectis: & illud suspendant.

816
H. de matr. in 6.

HAbentur pro non adiectis. Quia tales conditiones turpes videntur: turpe enim apparet contractui tam Sancto, & qui Sacramentum est impertinent conditionem adiectere, vt si non es coles, pulchra, aut bene morigera. Sic Sotus in 4. dist. 29. q. 2. a. 3. Barth. à Ledes. dub. 15. de matr. concl. 9. & videntur tenere Rol. v. sponsalia, sine. Syluest. ibi. q. 5. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 18. §. 1. vbi asserunt, si conditio sit honesta, vel vilis valere: vnde oppositum videntur sentire, quando inutilis, ac impertinens esset.

817
H. de matr. in 6.

Non habentur pro non adiectis, sed suspendunt contractum matrimonij, nec aliter est validum, nisi illis stantibus. Quia omnis conditio iure non improbat potest apponi matrimonio, vt colligitur à contrario sensu ex Cap. super eo de condit. appof. ibi: & conditionem ipsam canonica non improbat statua: sed hæ conditiones impertinentes nullo iure reprobantur: Ergo possunt valide apponi. Minorem probat, quia Cap. fin. de condit. appof. reicit conditiones turpes, quia incitant ad peccandum: sed conditio impertinens ad nullum peccatum inducit: Ergo nullatenus est reicienda. Ita Henric. Cap. fin. num. 4. Sanch. lib. 5. d. 18. num. 3. & plures Doctores, quos ipse Sanchius citat

lib. 5. d. 2. num. 7. asserentes, conditiones quæ non sunt necessarie à natura, vt si Antichristus nascetur, suspendere matrimonium: quæ tamen ad id sunt impertinentissimæ.

818

Cum his opinior, quia quamuis conditionem impertinentem matrimonij Sanctissimo contractui adiectere, aliquis sit culpa, non tamen est ex turpibus, quæ à matrimonio reiciuntur, non enim alium incitat ad aliquod peccatum in futurum admittendum: qualis est illa: si futurum feceris.

DVBIVM CCVIII.

An demonstratio, & causa vitians matrimonium si ei contrahitur.

819

SUppono matrimonio posse aliquid adiecti per modum demonstrationis, quod contingit, quando significatur aliqua qualitas in contrahentibus, & explicatur per relatiuum, aut dictionem importantem aliquam qualitatem: vt Dico te, quæ libera es, aut virgo. Vel potest adiecti per modum causæ, quod euenit, quando denotatur causa, ob quam contrahitur: & communiter explicatur per dictionem. Quia: vt contra. hoc tecum, quia diues, aut pulchra es. Quæ fieri igitur, nūm idē quod de conditionibus diximus, censendum quoque sit de demonstratione & causa, ita vt si hæc contraherentur matrimonio, illud vitient: si sint honesta, illud suspendant: si turpia, impossibilia, reiciantur.

820

Quamuis demonstratio & causa nunquam suspendant matrimonium, annihilant tamen, quando sunt contra substantiam, & bona eius. Quia eo ipso, quod non absolute, sed sub ea causa, & demonstratione quis consentit, quæ quidem matrimonij substantiæ aduersatur, non videtur absolute in matrimonium consentire. Sic Nauar. sum. cap. 2. 2. num. 62. videtur fauere D. Tho. & alij Doctores citati à P. Sanchez l. 5. d. 9. num. 6. asserentes, annullare matrimonium conditionem ipsi repugnantem quamuis sit de presenti, cum tamen illa non sit propriè conditio, sed demonstratio.

821
Non vitians

Demonstratio, vel causa per se sumpta nunquam suspendit, vel vitiat matrimonium, cuiuscumque sit qualitatē, siue vera sit, siue falsa: sed semper habetur pro non adiecta, firmumque manet matrimonium: vt Accipio te, quæ vel quia es sterilis, vel quia procuras sterilitatis venena. Quia quæ matrimonium variant, vel vitiant, debent ad substantiam, seu vim contractus spectare: sed demonstratio, & causa non spectant ad substantiam consensus contractus matrimonij, sicut spectat conditio, sed tantum pertinet ad opiniones rerum, quas contrahentes concēperunt, vel ad causas, quæ ad contrahendum ipsos mouent: Ergo nullo modo variant matrimonium. Ita Palud. in 4. dist. 29. question. 2. art. 1. concl. 1. numer. 5. & art. 2. concl. 1. numer. 11. D. Antonin. 4. part. tit. 1. capit. 19. §. 5. Sotus in 3. dist. 29. question. 2. art. 1. Syluest. verb. Matrimonium 3. question. 12. Sanchez lib. 5. d. 19. num. 2. & alij apud ipsam.

822

Hanc sententiam omnino sectandam existimo. Quia demonstratio aut causa non se habet

Hanc senten-
tiam omnino
tenendam
esse.

habet ut obiectum, vel pars obiecti contractus, sed antecedenter, & quasi motuum: Ergo illum non irritat. Monuerim tamen hanc intelligenda esse, quando demonstratio vel causa per modum causae, aut demonstrationis apponitur: nam si apponatur per modum conditionis, de illis iudicandum sicut de conditionibus: ut *Contraho tecum, quia dabis tantam dotem*: tunc licet videatur demonstratio, at est sensus conditionalis.

DVBIVM CCIX.

An modus vitiet matrimonium, si ei contrarietur?

833
Nulla
primitio.

Matrimonio aliquid potest adici ut modus, qui est quasi adfectio oneris, ad quod volumus contrahentem obligare: & communiter explicatur per coniunctionem *Vt, v. gr. Ducere, ut dimittas, vel honorem consequar*. Quaestioni igitur committo, an idem censendum sit de modo, ac de conditionibus, ita ut si hic contrarietur matrimonio, illud vitiet: sit sit honestus, illud suspendat: si turpis, aut impossibilis, reiciatur?

834
Modus non
vitiat ma-
trimonium.

Modus contrarius substantiae, aut bonis matrimonij, ipsum minime annullat, ut *Contraho tecum, ut venena sterilizatis procures*, vel *ut te adulterandam tradas*. Quia modus in hoc distat a conditione, quod conditio suspendit actus perfectionem, ita ut ante ipsius implementum validus minime sit, at modus non suspendit, sed aduenit actui perfecto, statimque valet actus, & alter obligatus manet ad modi implementum. Ut *Dono tibi equum, ut facias hoc*, valet statim donatio, & tenetur donatarius, modum implere. *lib. 1. c. 2. & fin. C. de donation. qua sub modo.* docet Barth. *l. Quibus diebus. §. Terminus, ff. de condit. & demonstr.* Ita Sotus in *4. dist. 29. quae. 2. art. 1. concl. 1.* Verbeci, quem refert, ac sequitur

Rosel. verb. *Matrimonium* §. num. 9. Tabie. verb. *Matrimonium* 2. quae. §. 1. vltim. Petr. de Ledel. de *matrimon. quae. 47. art. 5. dub. 3.*

Modus contrarius substantiae, aut bonis matrimonij, ipsum annullat, sicut contraria conditio. Quia *Cap. fin. de condit. appof.* habetur, hanc conditionem contractui matrimonij adiectam, *Contraho tecum, donec pulchriorem inueniam*, ipsum vitare tanquam ipsius substantiae contrariam & tamen est eadem ratio de hac conditione & de modo, nam sicut modus non suspendit dispositionem, sed aduenit dispositioni perfectae, ita hae conditio: Ergo similiter modus contrarius substantiae vitabit. Ita D. Antonin. *part. 2. tit. 1. c. 19. §. 1.* Angel. verb. *Matrimonium* 3. imp. §. 3. Sylvest. *lib. 1. qu. 12. Navar. sum. cap. 22. nu. 62.* Couar. & alij quos ipse refert. 4. *Decret. part. 2. cap. 3. §. 1. nu. 8 & 17.* Greg. Lop. *l. 5. v. Aquellus, tit. 4. p. 4. Sanch. l. 5. d. 19. num. 5.*

Cum his sentio, nec placet mihi Ludonici Lopez *p. 1. Instru. de matr. c. 42.* distinctio, qua intendit utramque sententiam ad concordiam redigere: ut scilicet modus substantiae matrimonij contrarius non vitiet, quando apponitur ut causa impulsiva, secus si apponatur, ut perillum inducatur obligatio ad eius observantiam. Duplicet, inquam, quia semper ealest modi natura ut contractum minime suspendat, verum alter recipiens sub modo, illum observare teneatur. Addiderim, si modus sit impossibilis, verbi gratia *Contraho tecum, ut digito caelum tangas*, valet omnino matrimonium, reiecto modo & similiter si sit turpis. Quia similis conditio tanquam impossibilis, & incitans ad peccandum a matrimonio reicitur per *Cap. fin. de condit. appof.* Ergo a fortiori modus impossibilis & turpis, quia ad peccandum incitat, reicitur: cum hic non suspendat contractum, sed contractum iam perfecto adueniat. Porro si modus sit possibilis, & honestus, non suspendit matrimonium, sed statim est validum. Quia natura modi est, ut non suspendat. *l. Cum ab eo 41. ff. de contrah. empt.*

LIBER